

- **Samenvattende nota OKRA-memorandum 2020**



Naar goede gewoonte bundelde OKRA in 2019 (= aanloop naar de verkiezingen) haar eisen en verwachtingen naar het beleid toe in een memorandum. Met de coronacrisis kwam er begin oktober jl. een stevige aanvulling. In deze nota vinden jullie een samenvatting van dit vernieuwde memorandum. Wie het memorandum zelf wil raadplegen: <https://www.okra.be/info--advies/memorandum>

## **1 Gezondheid en welzijn**

### **1.1 Federale gezondheidszorg**

In een eerste fase van de coronacrisis ging alle aandacht uit naar het vermijden van een overbezetting van onze ziekenhuizen. Dit legde een aantal pijnpunten bloot die voor OKRA aandacht verdienen:

- Een duidelijkere omschrijving van de voorwaarden voor het al dan niet doorverwijzen van woonzorgcentrumbewoners naar het ziekenhuis.
- Woonzorgcentra (WZC) moeten voldoende personeel en middelen krijgen om bij een niet-doorverwijzing van bewoners dezelfde zorg te kunnen aanbieden als bij hospitalisatie.
- Schrapping van de 65-jarige leeftijdsgrens in de geestelijke gezondheidszorg.
- De uitvoeringsbesluiten om het psychologisch consult ook voor rusthuisbewoners terug te betalen moeten dringend goedgekeurd worden.
- OKRA ondersteunt de officiële erkenning als mantelzorger en het recht op mantelzorgverlof.
- Er moet een duidelijkere bevoegdheidsverdeling komen tussen de diverse overheden, met ook aandacht voor de rol die Europa kan spelen inzake aankoop van medicijnen, test- en beschermingsmateriaal...

### **1.2 Woonzorgcentra (Vlaamse bevoegdheid)**

Er is decennialang te weinig geïnvesteerd in de uitbouw van kwaliteitsvolle en betaalbare zorg in de WZC. Dit uit zich in een aantal vaststellingen:

- Een uitbreiding van het ontoereikende personeelskader (kwalitatief en kwantitatief) is nodig gezien het steeds zwaarder wordend zorgprofiel van de bewoners. OKRA ondersteunt bovendien de eisen van de werknemersorganisaties voor een beter statuut van de werknemers in de zorgsector.
- Er moet verduidelijking komen over de rol en functie van de raadgevend coördinerend arts in het WZC tijdens een pandemie.
- De commercialisering weegt al jaren op de sector. Een transparante financiering blijft noodzakelijk. Overheidsmiddelen mogen enkel aangewend worden om de kwaliteit van de zorg te garanderen.
- OKRA wil wetenschappelijk onderzoek naar welke factoren meebepalend waren in het al dan niet uitbreken van een pandemie in WZC. De resultaten daarvan moeten gebruikt worden om de weerbaarheid van WZC tegen de uitbraak van een pandemie te verhogen.

Uit het crisisbeleid moet men lessen trekken. Bij een volgende uitbraak moet er meer test- en beschermingsmateriaal zijn en zijn er duidelijke samenwerkingsovereenkomsten nodig met gespecialiseerde zorginstellingen. Er is ook dringend behoefte aan meer aandacht voor de betrokkenheid van bewoners, voor de geestelijke gezondheidszorg bij ouderen en voor de mentale belasting bij mantelzorgers en personeel. Ook een betere uitbouw van de palliatieve zorg en begeleiding tijdens de laatste levensfase is nodig.

Voor OKRA is het duidelijk dat kleinschaliger werken de toekomst heeft. WZC moeten evolueren naar een systeem van kleine zorgunits met vaste personeelsequipes zodat

menselijkheid en nabijheid terug een plaats krijgen. De uitbraak van een pandemie kan op die manier ook veel beter vermeden worden.

### 1.3 Ouderenzorg, naar een geïntegreerd model

OKRA pleit voor een geïntegreerd model waarbij de patiënt centraal staat en zo lang mogelijk de regie behoudt over het eigen leven. De opnamestop in WZC en het stopzetten van dienstverleningen aan huis legden extra druk op thuiszorgdiensten en mantelzorgers, waardoor ook het zo lang mogelijk thuiswonen onder spanning kwam te staan. Het zo lang mogelijk thuiswonen is trouwens niet altijd hét ideaal.

Daarom is er een uitbreiding nodig van de middelen voor thuiszorg en de verdere uitbouw van woonzorg-formules tussen 'thuis en WZC', moet er een aanpassing komen van de erkenningsvoorwaarden voor assistentiewoningen met meer aandacht voor de zorgkwaliteit en is er meer flexibiliteit nodig in de samenwerking tussen WZC en ziekenhuizen. Voor dat laatste kunnen de eerstelijnszones alvast hun rol opnemen.

### 1.4 Financiering van de ouderenzorg

Nu de financiering van de residentiële zorg binnen de Vlaamse Sociale bescherming geregeld wordt, moet het motto 'wat we zelf doen, moeten we beter doen' waargemaakt worden. Besparingen zijn uit den boze, investeringen broodnodig. Niet enkel voor een herstelplan, maar vooral om de ouderenzorg naar een hoger niveau te tillen, een verzorgingsstaat waardig.

## **2 Gebruik van leeftijdsgrenzen en het generatiedenken**

Ouderen zijn een omvangrijke groep. Bovendien nemen ze heel diverse rollen op en zijn daardoor en onmisbare schakel in onze samenleving. Door een scherpe leeftijdsgrens te trekken van 65 jaar kwamen verschillende organisaties dan ook in de problemen en werden 65-plussers eenzijdig weggezet als 'kwetsbare groep'. Dankzij het ouderencharter werd hier komaf mee gemaakt. OKRA vraagt dan ook duidelijk om het engagement van ouderen naar waarde te schatten, zowel maatschappelijk als politiek. Onze vaststellingen:

- De beeldvorming over ouderen is vaak negatief en gericht op de problemen die er bij het ouder worden soms bijhoren. Het collectief labelen van 65-plussers als kwetsbare groep deed hier geen goed aan.
- De afwezigheid van de verplichting om ouderen te consulteren bij beslissingen die van grote invloed zijn op hun leven kwam sterk naar voor in deze crisis.
- De gezamenlijke oproep van AGE om een VN-verdrag inzake ouderenrechten goed te keuren, wordt mee ondersteund door OKRA, net zoals de goedkeuring van een verbod op leeftijdsdiscriminatie in de kamer (13/03/2020).

OKRA heeft de afgelopen maanden haar stem kunnen laten horen als het ging over ouderenrechten. Daarnaast is het echter ook aan de overheden in ons land om blijvende inspanningen te doen rond het bestrijden van leeftijdsdiscriminatie, ageïsme en generatiedenken.

## **3 Financiën en fiscaliteit**

Naast een pandemie kregen we de afgelopen maanden ook te maken met een economische crisis: winkels en bedrijven gingen tijdelijk dicht, massale tijdelijke werkloosheid, ... De economische kost loopt tot in de miljarden. De vraag 'Wie zal dit betalen' kent geen eenvoudig antwoord. Al zal veel afhangen van een grondige fiscale hervorming. 'Solidariteit', 'transparantie', "billijkheid" en 'duurzaamheid' moeten essentiële kernelementen zijn in het nieuwe fiscale systeem.:

- OKRA is voorstander van een vermogensbelasting.
- Er is nood aan een transparant fiscaal stelsel waar overbodige administratieve lasten weggewerkt worden.

- Fiscale maatregelen moeten gekoppeld zijn aan duidelijke doelstellingen zodat gemeten kan worden of ze hun doel wel bereiken.
- Beslissingen over eventuele staatssteun moeten worden gecontroleerd door een doeltreffend controleorgaan.
- Duurzaamheid moet hoog in het vaandel gedragen worden met bijzondere aandacht voor gezondheid, leefmilieu en klimaat. De overheid moet hiervoor een duidelijke langetermijnvisie opstellen.

#### **4 Digitalisering**

Door de pandemie kwam het gebruik van digitale communicatiemiddelen in een stroomversnelling terecht. Vaak was dit de enige manier om 'sociaal contact' te onderhouden. Niet iedereen vindt nochtans altijd zijn weg in de digitale wereld. Digitalisering is een goede trend, maar we mogen de extra kwetsbaren hierbij niet uit het oog verliezen:

- Er moeten voldoende gratis en toegankelijke alternatieven beschikbaar zijn. Het digitale mag maar één van de vele communicatievormen zijn. Ook wie niet digitaal 'mee' is, moet informatie kunnen opvragen, documenten kunnen raadplegen, betalingen kunnen uitvoeren, ...
- Er moet volop ingezet worden op vorming en ondersteuning. Ouderenorganisaties kunnen hierin een cruciale rol spelen en als brugfiguur fungeren.

Tijdens de lock-down werd fysieke dienstverlening massaal stopgezet en vervangen door het digitale spoor. Het is ook in crisistijden onaanvaardbaar dat digitaal ongeletterde mensen hiervoor financieel en organisatorisch moeten opdraaien.

#### **5 Eenzaamheid en ouderen**

Naast het coronavirus sloeg ook de eenzaamheid toe bij velen. Vooral ouderen en alleenstaanden hebben een bijzonder moeilijke tijd meegemaakt. Er werd vooral curatief en te weinig preventief opgetreden. Bij dit laatste mocht zeker meer gekeken worden naar wat er nu al bestaat in de samenleving. Toch is er in Vlaanderen een stevige basis aanwezig, nl. het verenigingsleven. De maatschappelijke meerwaarde van het sociaal-culturele leven werd dan ook nog nooit zo tastbaar dan tijdens de afgelopen maanden. OKRA is tevreden dat deze erkend werd door de overheid en zich vertaalde in een positief subsidiëringseffect. Toch willen we ook een aantal pijnpunten aankaarten:

- Overheden interpreteren coronamaatregelen vaak te divers wat een hinderpaal vormt om vrijwilligers en groepen te ondersteunen in de heropstart van het verenigingsleven.
- Bij een heropstart zullen veel groepen ruimere infrastructuur nodig hebben. Veel zalen zijn echter gesloten of kosten meer, waardoor ze financieel ontoegankelijk worden.
- De gemeentelijke autonomie bij het besteden van de middelen uit het noodfonds heeft er toe geleid dat sommige OKRA-groepen ten onrecht uit de boot vielen. OKRA is nochtans een erkende socio-culturele vereniging.
- Dienstencentra moeten hun goede band met het plaatselijke verenigingsleven verder uitbouwen. Ze kunnen elkaar versterken wat leidt tot een win-winsituatie voor beiden én voor alle ouderen en kwetsbare personen op het lokale niveau.

OKRA kan met trots en fierheid terugkijken op de inspanningen die vele vrijwilliger aan de dag legden om menselijke contacten tijdens de lock-down op de meest creatieve manieren mogelijk te maken. Zowel naar de kwetsbare als actieve ouderen. Hiermee bewijst OKRA dat ze een belangrijk actor is in het uitbouwen van een netwerk voor ouderen en het preventiemiddel bij uitstek is tegen eenzaamheid.